

De Nacht van Newton

NWD 2004, Aad Goddijn

teksten en bronnen

1. *Andrew Marvell (1621-1678)*

The Definition of Love

My Love is of a birth as rare
As 'tis for object strange and high:
It was begotten by despair
Upon Impossibility.

Magnanimous Despair alone.
Could show me so divine a thing,
Where feeble Hope could ne'r have flown
But vainly flapt its Tinsel Wing.

And yet I quickly might arrive
Where my extended Soul is fixt,
But Fate does Iron wedges drive,
And alwaies crouds it self betwixt.

For Fate with jealous Eye does see.
Two perfect Loves; nor lets them close:
Their union would her ruine be,
And her Tyrannick pow'r depose.

And therefore her Decrees of Steel
Us as the distant Poles have plac'd,
(Though Loves whole World on us doth wheel)
Not by themselves to be embrac'd.

Unless the giddy Heaven fall,
And Earth some new Convulsion tear;
And, us to joyn, the World should all
Be cramp'd into a Planisphere.

As Lines so Loves Oblique may well
Themselves in every Angle greet:
But ours so truly Paralel,
Though infinite can never meet.

Therefore the Love which us doth bind,
But Fate so enviously debarrs,

Is the Conjunction of the Mind,
And Opposition of the Stars.

2. *Aristofanes (445 - 385 v.C.)*

Uit: *Wolken*

LEERLING

Laatst ook: hij had een prachtidee, maar 't werd bedorven door een hagedis.

STREPSIADES

Hoe dan?

LEERLING

Hij onderzocht de kringloop van de maan—met open mond omhoog—toen van het dak een hagedis zijn nachtbehoefte deed.

STREPSIADES

Een hagedis die plast op Sokrates!¹
Geweldig!

LEERLING

Nou, en gisteren dan: er was geen eten meer.

STREPSIADES

O jee—wat heeft hij toen voor bonen opgedist?

LEERLING

Hij strooide as op tafel, boog een spit tot passer om en... bood ons elk een stuk gesneden koek.

STREPSIADES

De wijze Thales valt er bij in 't niet!
Doe open, open snel de Denkersschool en breng mij snel, heel snel naar Sokrates. Ik snak naar lessen. Open toch die deur!

Uit: *Vogels*

Een landmeter, Meton, komt eraan met instrumenten bij zich.

METON

Ik kom naar u...

PEISTHETAIROS

Daar heb je weer zo'n plaag!
Wat komt u doen? Wat bent u hier van zins?

¹ Sokrates: 469-399 v.C.

Vat moet dit? Die toneellaars? Waarom komt u?

METON

Ik kom hier land opmeten in de lucht,
een stadsplan maken...

PEISTHETAIROS

Goden nog aan toe!

Wie bent u dan?

METON

Wie ik wel ben? Nou, Meton,
beroemd in Hellas, overal!

PEISTHETAIROS

Maar zeg eens,
wat hebt u daar?

METON

Mijn ruimtelinialen.
Immers de lucht is in zijn volle vorm
precies een doofpot. Kijk, nu plaats ik hier
mijn liniaal. Daarbovenop een kromme,
zo, met de passer. Snapt u?

PEISTHETAIROS

Nee, geen snars.

METON

Nu hier mijn rechthoek loodrecht op, zodat
de cirkel vierkant wordt, Circus Carré...
In 't midden komt de markt, en recht daarop
komen de straten uit, als bij een ster
die zelf ook rond is, maar de stralen schijnen
recht alle kanten uit.

PEISTHETAIROS

U spreekt als Thales.³⁰

Zeg, Meton...

METON

Ja?

PEISTHETAIROS

Weet u? U bent geweldig...
Maar doe wat ik u zeg: verdwijf hier snel!

METON

Wat? Dreigt er dan gevaar?

PEISTHETAIROS

Net als in Sparta
duld men geen vreemden hier; die jaagt men weg.
Er vallen heel wat klappen in de stad.

METON

Is er een opstand?

PEISTHETAIROS

Nee, bij Zeus.

METON

Wat dan?

PEISTHETAIROS

Indringers ruimt men met vereende krachten
snel uit de weg...

METON

Dan moet ik gaan.

PEISTHETAIROS

Ja snel,
u bent al laat. Daar zijn de eerste klappen...

METON

Au! Arme ik!v

PEISTHETAIROS

Ik had u toch gewaarschuwd.
Ik zou maar ergens anders land gaan meten.

(De landmeter weg.)

Vertaling: M. de'Hane-Scheltema;

In: Wolken, Vogels, Kikkers

Athenaeum - Polak & Van Gennep, Amster-
dam 1995

3. *Dante Alighieri (1265-1321)*

Het Nieuwe leven (1293)

hoofdstuk V

Op een dag gebeurde het dat die allerliefste ergens
zat waar woorden opklonken ter ere van de Konin-
gin der glorie, en toevallig bevond ik me toen op een
plaats vanwaar ik de bron van mijn zaligheid kon
aanschouwen. En halverwege tussen haar en mij in
rechte lijn zat een edele en zeer knap uitziende da-
me, die herhaaldelijk naar mij keek, omdat zij zich
verbaasde over mijn blikken, die naar haar leken uit
te gaan. Het gevolg daarvan was dat velen dat kij-
ken van haar opmerkten. Het trok zelfs zozeer de
aandacht dat ik, toen ik van die plaats wegging,
vlakbij me hoorde zeggen: 'Kijk eens wat die vrouw
in hem aanricht.' En toen men haar noemde, be-
greep ik dat men het over haar had die zich halver-
wege op de rechte lijn had bevonden die uitgaande
van de allerliefste Beatrice eindigde bij mijn ogen.
Toen ik dat merkte, voelde ik me zeer getroost door
de overtuiging dat ik mijn geheim op die dag aan
niemand door mijn blik had verraden. Onmiddellijk
vatte ik het plan op om van die edele dame een dek-
mantel der waarheid te maken.

Vertaling: Frans van Dooren

Uitgeverij Kwadraat, Utrecht 1988

Divina Commedia, Paradiso XVII, 13-18

O voorzaat die nabij de Schepper leeft,
Gij ziet, zo simpelweg als wij ontwaren
Dat geen driehoek twee stompe hoeken heeft,

Al wat geschieden zal in later jaren
Door in het hoge Punt te schouwen waar
Zich toekomst en verleden openbaren.

Divina Commedia, Paradiso XXXIII, 133 -145 (slot van de hele Divina Commedia)

Als de meetkundige die het betreurt
Dat hij de cirkel niet vermag te meten
En die vergeefs naar de principes speelt,

Zo raakte ik toen van de wens bezeten
Meer van het beeld, zijn plaats in deze kring
En zijn versmelting met die vorm te weten.

Al was mijn eigen vleugelkracht gering,
Een bliksemflits trof mijn begripsvermogen
En bracht mij van die dorst verzadiging.

Mijn kracht tot Godsaanschouwing was vervlogen,
Maar als een wiel dat staag zijn kring beschrijft,
Zo werden mijn gevoel en wil bewogen

Door liefde die de zon en sterren drijft.

Divina Commedia, Dante Alighieri; 1307-1320
Vertaling: Ike Cialona en Peter Verstegen
Amsterdam, Polak & van Gennep, 2000

Noot:

In tijdschrift Arthesis van de stichting Ars et Mathe-
sis zijn twee artikelen verschenen over de wiskunde
in de Divina Commedia. Twee daarop aansluitende
artikelen verschijnen in 2004.

4. Escher zelf over de litho 'Belvédère'

litho, 1958, 46 x 29.5 cm.

Op de voorgrond, links onderaan, ligt een vel papier
waarop de ribben van een kubus zijn getekend.
Twee cirkeltjes geven de plaatsen aan waar ribben
elkaar kruisen. Welke ribbe ligt vóór, welke achter?

Voor-en-achter tegelijkertijd is in een drie-dimensio-
nale wereld niet mogelijk en kan dus ook niet wor-
den afgebeeld. Maar wel kan een voorwerp gete-
kend worden dat van boven een andere realiteit
weer- geeft dan van onderen. De knaap die op de
bank zit heeft zulk een kubusachtige absurditeit in
zijn handen. Hij bekijkt het onbestaanbare voorwerp
peinzend en is er zich blijkbaar niet van bewust dat
de belvedere achter zijn rug op dezelfde onmogelij-
ke manier is gebouwd. Op de vloer van het onderste
platform, dus binnenshuis, staat een ladder, waar-
langs twee personen bezig zijn naar boven te klim-
men. Maar een verdieping hoger aangekomen,
staan zij weer in de open lucht en moeten het ge-
bouw nogmaals binnentreden. Is het dan een won-
der dat niemand van het gezelschap zich bekom-
mert om het lot van de gevangene in het souterrain,
die jammerend zijn hoofd door de tralies steekt?

5. Albrecht Dürer (1471 - 1528)

Goede digitale versies van de belangrijkste gravu-
res van Dürer:

<http://www.geocities.com/eleonoreweil/durerus/>

Over de Melencolia:

<http://www.kunstdirekt.net/Symbole/allegorie-temperamenteduerer.htm>

6. Spinoza (1632 -1774)

Inleiding bij de Principiorum Philosophiae

*Een hartelijke groet aan de oprechte lezer
van Lodewijk Meyer*

Allen die naar meer inzicht streven dan waarover
het gewone volk beschikt, zijn het erover eens dat
de methode van de wiskundigen bij het onderzoeken
en uiteenzetten van wetenschappelijke kennis –
de methode waarbij met bewijskracht conclusies
worden getrokken uit definities, postulaten en axi-
oma's – de beste en veiligste weg is om de waarheid
te zoeken en te onderrichten. En dit volkomen te-
recht. Wanneer immers iedere zekere en vaste ken-
nis omtrent een onbekende zaak uitsluitend kan

RENATI DES CARTES
P R I N C I P I O R U M
P H I L O S O P H I Æ

Pars I, & II,

More Geometrico demonstratæ

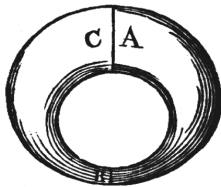
P E R

BENEDICTUM de SPINOZA *Amstelodamensium.*

Accefferunt Eiusdem

COGITATA METAPHYSICA,

In quibus difficultiores, quæ tam in parte Metaphysicæ generali, quàm speciali occurrunt, quæstiones breviter explicantur.

AMSTELODAMI,

Apud JOHANNEM RIEWERTS, in vico vulgò dicto, de Dirk van Affen-steeg, sub signo Martyrologii. 1663.

worden geput en afgeleid uit [andere] dingen, die al van te voren met zekerheid bekend zijn, dan zal men noodzakelijkerwijs eerst deze laatste van de grond af moeten ophouwen als een stevig fundament, waar op daarna het hele gebouw van de menselijke kennis kan worden opgetrokken, opdat het niet vanzelf ineenzakt of bij geringste stoot te gronde gaat.

Fragmenten uit de 'Ethica':

STELLING I.15: Al wat is, is in God en niets is zonder God bestaanbaar noch denkbaar.

Bewijs Buiten God kan (*vgl. St. 14*) geen substantie bestaan noch gedacht worden; d.w.z. (*vgl. Def. III*) geen ding dat op zichzelf bestaat en uit zichzelf kan worden begrepen. Bestaanswijzen evenwel kunnen (*vgl. Def. V*) zonder een substantie noch bestaan noch worden gedacht, zodat deze uitsluitend hieruit kunnen worden begrepen. Maar buiten substantie en bestaanswijzen is er niets (*vgl. Ax. I*). Derhalve is niets zonder God bestaanbaar noch denkbaar. H.t.b.w.

STELLING II.49 Er bestaat in de Geest generlei willing, of bevestiging en ontkenning, buiten die welke in de voorstelling, voorzover zij voorstelling is, ligt opgesloten.

Bewijs Er bestaat (*vgl. voorgaande St.*) in de Geest geen op zichzelf staand vermogen tot willen of niet-willen, maar slechts bijzondere willingen, namelijk deze of gene bevestiging of deze of gene ontkenning. Nemen wij nu eens een bijzondere willing, bijvoorbeeld die wijze van denken waarbij de Geest bevestigt, dat de drie hoeken van een driehoek gelijk zijn aan twee rechten¹. Deze bevestiging sluit het begrip of de voorstelling van de driehoek in zich, d.w.z. zonder de voorstelling van de driehoek is zij niet denkbaar. Bovendien is deze bevestiging (*vgl. Axioma III v. d. D.*) zonder de voorstelling van de driehoek ook niet bestaanbaar. Genoemde bevestiging is dus zonder de voorstelling van de driehoek noch bestaanbaar noch denkbaar. Voorts moet de voorstelling van de driehoek deze zelfde bevestiging in zich sluiten, namelijk dat zijn drie hoeken gelijk zijn aan twee rechten. Zodat ook omgekeerd de voorstelling van de driehoek zonder deze bevestiging noch bestaanbaar noch denkbaar is. Derhalve behoort deze bevestiging (*vgl. Definitie I Ji > d. D.*) tot het wezen van de voorstelling van de driehoek, ja, is zij niets anders dan deze voorstelling zelf. En wat wij van deze willing gezegd hebben geldt (*'aan-gezien wij haar willekeurig kozen*) ook voor iedere andere willing, namelijk dat zij niets anders is dan de voorstelling zelf. H.t.b.w.

Toegift Wil en Verstand zijn één en hetzelfde.

Bewijs ...

7. De Grot van de Nimfen

Odyssee V

Athene tot Odysseus:

'Arme man, waar heb je die haat van de Aardschokker aan te danken, dat hij je al die rampzalige streken levert? Trouwens, hoe hij ook raast, hij kan je toch niet doden!

¹ Dwz: twee rechte hoeken, 180 graden.

Luister en laat me je raden, je lijkt me nogal verstandig:
gooi die kleren weg en geef dat vlot aan de winden.
Zwem naar het land van de Faiaken, daar ben je veilig,
dat is je lot. En hier, bind mijn sluier maar om je middel,
want die is onvergankelijk en beschermt tegen alles.
Maar zodra je aan land bent, moet je hem dadelijk afdoen,
gooi hem in de wijnkleurige zee zover als je kunt en zorg dat je daarbij wel je gezicht naar de andere kant keert.'

.....
Odysseus spoelt aan en volgt het gebod op:
Snakkend naar adem, sprakeloos, halfdood viel hij voorover,
hij was te uitgeput om te bewegen. Maar toen hij bijkwam,
haalde hij eerst de sluier van de Godin van zijn middel
en gooide die waar het water van zee en rivier zich vermengden;
dadelijk bracht een grote golf hem stroomopwaarts naar Ino
recht in haar gretige handen. Odysseus kroop weg van het water,
zakte neer in het riet en kustte de vruchtbare aarde en wanhopig sprak hij zijn eigen, trotse hart toe:
'Owee owee! Wat zal er nog volgen? Komt nu het ergste?

Odyssee XIII

De grot van de Nimphen

Aan de havenmond staat een olijfboom met langgerekt blad en
dicht bij die boom is een mooie, schemerdonkere grot, het
heilighdom van de Zeenimfen, die Najaden heten.
Binnen staan mengvaten en amforen van steen en hierin
hebben honingbijen hun raten gemaakt. Men vindt er
ook overmatig grote weefgetouwen uit druipsteen, waarop de Nimfen hun mantels weven in een kleur purper
diep als de zee en wonderlijk mooi. Er is een bron met

helder water en er zijn ingangen aan twee kanten: één op het noorden voor mensen, één op het zuiden voor Nimfen,
daar komt geen mens doorheen, het is de weg van de Goden.

Deze haven roeiden ze binnen, want de Faiaken kenden hem wel. Het schip had zo'n vaart, dat het voor de helft het strand op schoot, dat soort roeiers waren het bij de Faiaken!

[vertaling Imme Dros]

8. *William Blake (1757 - 1850)*

Twee losse fragmenten

TO see a World in a grain of sand,
And a Heaven in a wild flower,
Hold Infinity in the palm of your hand,
And Eternity in an hour....

He who binds himself to a joy
Does the winged life destroy
But he who kisses the joy as it flies
Lives in Eternity's sunrise.

The Tyger

Tyger Tyger, burning bright,
In the forests of the night;
What immortal hand or eye,
Could frame thy fearful symmetry?

In what distant deeps or skies.
Burnt the fire of thine eyes?
On what wings dare he aspire?
What the hand, dare sieze the fire?

And what shoulder, & what art,
Could twist the sinews of thy heart?
And when thy heart began to beat,
What dread hand? & what dread feet?

What the hammer? what the chain,
In what furnace was thy brain?
What the anvil? what dread grasp,
Dare its deadly terrors clasp!

When the stars threw down their spears
And water'd heaven with their tears:
Did he smile his work to see?

Did he who made the Lamb make thee?

Tyger Tyger burning bright,
In the forests of the night:
What immortal hand or eye,
Dare frame thy fearful symmetry?

Uit: Songs of Innocence and of Experience, 1794

Uit: Jerusalem

Plate 5

..... I rest not from my great task!
To open the Eternal Worlds, to open the immortal
Eyes
Of Man inwards into the Worlds of Thought: into
Eternity
Ever expanding in the Bosom of God, the Human
Imagination

Plate 12: Demonstrative Sciencer

Yet why despair! I saw the finger of God go forth
Upon my Furnaces, from within the Wheels of Al-
bions Sons:
Fixing their Systems, permanent: by mathematic
power
Giving a body to Falshood that it may be cast off for
ever.
With Demonstrative Science piercing Apollyon with
his own bow!
God is within, & without! he is even in the depths of
Hell!

Plate 15: The Four-fold men

I see the Four-fold Man. The Humanity in deadly
sleep
And its fallen Emanation. The Spectre & its cruel
Shadow.
I see the Past, Present & Future, existing all at once
Before me; O Divine Spirit sustain me on thy wings!
That I may awake Albion from his long & cold repo-
se.
For Bacon & Newton sheathd in dismal steel, their
terrors hang
Like iron scourges over Albion, Reasonings like
vast Serpents
Infold around my limbs, bruising my minute articula-
tions

I turn my eyes to the Schools & Universities of Eu-
rope

And there behold the Loom of Locke whose Woof
rages dire
Washd by the Water-wheels of Newton. black the
cloth
In heavy wreathes folds over every Nation; cruel
Works
Of many Wheels I view, wheel without wheel, with
cogs tyrannic
Moving by compulsion each other: not as those in
Eden: which
Wheel within Wheel in freedom revolve in harmony
& peace.

Plate 74; The Four Zoa's

And the Four Zoa's are Urizen & Luvah & Tharmas
& Urthona
In opposition deadly, and their Wheels in poisonous
And deadly stupor turn'd against each other loud &
fierce
Entering into the Reasoning Power, forsaking Ima-
gination
They became Spectres; & their Human Bodies were
reposed
In Beulah, by the Daughters of Beulah with tears &
lamentations

The Spectre is the Reasoning Power in Man; &
when separated
From Imagination, and closing itself as in steel, in a
Ratio
Of the Things of Memory, It thence frames Laws &
Moralities
To destroy Imagination!

William Blake's digitale archief

<http://www.blakearchive.org.uk/main.html>

Er is een zoekmachine op de geillumineerde boe-
ken. gezoocht kan worden op zowel tekst als op
beeldelementen.
Het zoekwoord 'compasses' leverde 11 illustraties.

9. *Theo van Doesburg over de vierde dimensie*

Waar het oog een beperkt aantal afmetingen der
ruimte waarneemt, zeggen wij 3, daar wordt de
geest steeds meerdere ruimteafmetingen, zeggen

wij van 4 tot n, gewaar. Daar nu de geest zich in alles tracht uite drukken om zich in die uitdrukking weer te vinden, te herkennen, en de 3-ruimtelijke voorstellingen tot die uitdrukking niet in staat zijn, moet het ieder die boven de beperkende materialistische levensziening is uitgegroeid (voor wie dat niet is, is de moderne kunst, trouwens elke openbaring van den geest t e n k o s t e v a n d e w e r k e l i j k h e i d, waardeloos) duidelijk zijn, dat deze uitdrukking van den geest slechts plaats kan hebben ten koste van de 3-ruimtelijke voorstellingen. Slechts de onderbreking van de natuur (destructie) brengt in een nieuwe constructie het wonder van den geest tot uitdrukking. Het spreekt dus wel van zelf, dat, waar in de beeldende kunst de ruimte, zoowel innerlijk als uiterlijk, in het middelpunt der kunstenaarsaandacht ligt, men aan een werk kan zien of het volgens het o o g of volgens den g e e s t gemaakt is.

M. a. w. of het kunstwerk de 3-ruimtelijke werkelijkheid of den n-ruimtelijken geest projecteert.

[Theo van Doesburg in tijdschrift De Stijl, juni 1919]

10. Ruimte en tijd = 4D

... Selon H. Poincaré, par la synthèse de l'espace ordinaire et du temps on realise un hyperspace á

4 dimensions.

Mais, pour cette synthèse puisse se justifier mathématiquement, "il faudrait attribuer des valeurs purements *imaginaire* (émotives pour l'artiste) á cette quatrième coordonnée de l'espace: les quatre coordonnées d'un point de notre nouvel espace ne seraient x, y, z et t, mais x, y, z et $\sqrt{-1}$ ".

[Gino Sverini, La Peinture d'Avant-Garde, (Suite), in tijdschrift De Stijl, juni 1918]

11. De Minkowski-ruimte

Einstein: Relativity, the special and the general theorie, 1916

In de speciale relativiteitstheorie nemen de Lorentztransformaties de rol in van Galilei-transformaties in de klassieke mechanica. Bij Galilei-transformatie blijven afstanden en tijdsverschillen constant.

Onder een Lorentztransformatie blijft voor twee ruimte-tijd punten A en B deze grootheid invariant

$$(x_A - x_B)^2 + (y_A - y_B)^2 + (z_A - z_B)^2 - c^2(t_A - t_B)^2$$

(c is de lichtsnelheid).

Minkowski's Four-Dimensional Space ("World")

We can characterise the Lorentz transformation still more simply if we introduce the imaginary $\sqrt{-1} \cdot ct$ in place of t , as time-variable. If, in accordance with this, we insert

$$x_1 = x$$

$$x_2 = y$$

$$x_3 = z$$

$$x_4 = \sqrt{-1} \cdot ct,$$

and similarly for the accented system K' , then the condition which is identically satisfied by the transformation can be expressed thus:

$$x_1'^2 + x_2'^2 + x_3'^2 + x_4'^2 = x_1^2 + x_2^2 + x_3^2 + x_4^2 \quad (12).$$

X-Beelden.

DOOR I. K. BONSET.

Oⁿ

hé hé hé
hebt gij 't lichaamljk ervaren
hebt gij 't lichaamljk ervaren
hebt gij 't li **CHAAM** lijk er **VA** ren

— ruimte en
— tijd
verleden heden toekomst
het achterhierenginds
het doorelkaar van 't niet en de verschijning

kleine verfrommelde almanak
die men ondersteboven leest

MIJN KLOK STAAT STIL

ZIG - ZAG

uitgekauwd sigaretteteindje op't
WITTE SERVET

vochtig bruin
ontbinding
GEEST
346

VRACHT AU TO MO BIEL

DWARS

trillend onvruchtbaar middelpunt

caricatuur der zwaarte
uomo electrico

rose en grauw en diep wijnrood
de scherven van de kosmos vind ik in m'n thee

Aanteekening: Oⁿ: te lezen nulⁿ; — ruimte en — tijd: te lezen min ruimte en min tijd.

[I. K. Bonset (Theo van Doesburg) in Tijdschrift De Stijl, 1920]

13. Hans Magnus Enzensberger (1929 -)

De wiskundigen

Wortels, die nergens wortelen,
afbeeldingen voor gesloten ogen,
de oorsprong, bundels, breuken, vezels:
deze witste van alle werelden
met haar kegels, sneden en omtrekken
is jullie Beloofde Land.

Hoogmoedig verliezen jullie je
in het ontelbare, in de omvang
van de lege, de imaginaire, de irreële
en gesloten verzamelingen.

Spookachtige gesprekken
onder jongelingen:
her vermoeden van Fermat,
de welordeningsstelling van Zermelo,
het lemma van Zorn.

Als kind al verblind.
door verrassende invallen,
hebben jullie je afgewend
schouderophalend,
van onze bloedige vreugde.

Arm aan woorden
strompelen jullie, jezelf vergetend,
voortgedreven door de engel van de abstractie,
door de velden van Galois en over de
Riemann-oppervlakte,
kniediep in het discontinuum van Cantor,
door de ruimte van Hausdorff.

Dan, op je veertigste, zitten jullie,
o theologen zonder Jahweh,
zonder haar en met een hoogteziekte
in versleten pakken
voor het lege bureau
opgebrand, o Fibonacci,
o Kummer, o Gödel, o Mandelbrot,
in het vagevuur van de omkeerbaarheid.

Uit: Toekomstmuziek.
Vertaling Michael Zeeman
De Bezige Bij, Amsterdam 1993

14. Brief Samuel Coleridge aan zijn broer, 1791

TO THE REV. GEORGE COLERIDGE

Dear Brother,
I have often been surprized, that Mathematics, the quintessence of Truth, should have found admirers so few and so languid.--Frequent consideration and minute scrutiny have at length unravelled the cause--viz.--that though Reason is feasted, Imagination is starved; whilst Reason is luxuriating in it's proper Paradise, Imagination is wearily travelling on a dreary desert. To assist *Reason* by the stimulus of *Imagination* is the design of the following production (*). In the execution of it much may be objectionable. The verse (particularly in the introduction of the Ode) may be accused of unwarrantable liberties; but they are liberties equally homogeneal with the exactness of Mathematical disquisition, and the boldness of Pindaric daring (**). I have three strong champions to defend me against the attacks of Criticism: the Novelty, the Difficulty, and the Utility of the Work. I may justly plume myself, that I first have drawn the Nymph Mathesis from the visionary caves of Abstracted Idea, and caused her to unite with Harmony. The first-born of this Union I now present to you: with interested motives indeed--as I expect to receive in return the more valuable offspring of your Muse--

Thine ever,
S. T. C.
March 31, 1791.

(*) The following production: Propositie I van de Elementen van Euclides met bewijs op rijm.

(**) Pindarus: Beroemd Grieks dichter, 7e eeuw voor Christus.

Brief en vers staan op
http://etext.lib.virginia.edu/stc/Coleridge/ascii_files/geometry_poem_letter.html

15. William Wordsworth (1770-1850)

Wordsworth schatte de wiskunde hoog, maar zeer bewust niet zo hoog als de poezie zelf. Wordsworth beschrijft hier een periode van morele twijfel, na zijn bezoek aan Frankrijk, waar hij kort na de bestorming van de Bastille de bloedige terreur meemaakte waarmee die vooruitgang gepaard ging. Van twijfel naar wanhoop, morele zekerheid op het niveau van 'formeel bewijs' zal er niet meer zijn:

till, demanding formal 'proof',
And seeking it in every thing, I lost
All feeling of conviction, and, in fine,
Sick, wearied out with contrarities,
Yielded up moral questions in despair.

En daarom:

... turned to abstract science, and there
sought
Work for the reasoning faculty...

De ommekeer wordt teweeg gebracht door Wordsworth's zuster Dorothy:

She, in the midst of all, preserved me
still
A Poet, made me seek beneath that
name,
And that alone, my office upon earth.

Wordsworth maakt voor zichzelf een doorleefde keuze, grof afzetten tegen de wiskunde en de science zelf is er niet bij.

(Fragmenten uit 'The Prelude')

16. John Keats (1864 - 1919)

Philosophy will clip an Angel's wings,
Conquer all mysteries by rule and line,
Empty the haunted air, and gnomed mine -
Unweave a rainbow, as it erewhile made
The tender-person'd Lamia melt into a shade.

Uit: Lamia, 1818

De Digitale Wordsworth en Keats:

Te vinden via

<http://www.bartleby.com/authors/>

of direct:

<http://www.bartleby.com/145/>

en

<http://www.bartleby.com/126/>